

Enontekiön kunta pitää sote-uudistusta tarpeellisena ja kannattaa valinnanvapauden hallittua laajentamista sekä etenemistä asteittain.

Palveluiden jatkuvuudelle on muutoksessa taattava riittävä varmuus. Lisäksi valinnanvapauden toimeenpanolle on varattava riittävä siirtymäaika.

Maakunnan mahdollisuudet ja kyky kantaa vastuu valinnanvapauden järjestämisestä, toteuttaa palveluiden integraatio ja pitää kustannukset kurissa ovat rajallisia, kun perustason palvelut siirtyvät yrityksille ja markkinaperustaiseen ohjaukseen.

Enontekiön kunta näkee suurena vaarana, että eriarvoisuus lisääntyy palveluiden vapautuessa. Siksi rajaseutukuntien tarpeisiin on aidon valinnanvapauden toteutumiseksi kiinnitettävä erityistä huomiota.

Enontekiön kunta pitää tarpeellisena nähdä sote- ja maakuntauudistus sekä valinnanvapauslaki kokonaisuutena.

Enontekiön kunta pitää erittäin tärkeänä uudistuksen huolellista valmistelua siten, että huomioidaan erityisesti harvaan asutut alueet ja niiden erityispiirteet/haasteet, koska näillä alueilla kilpailu puuttuu ja siten valinnanvapaus ei voi toteutua.

Yksityiskohtaiset vastaukset lausuntona.

Ohjeet:

Sähköisessä kyselylomakkeessa voi liikkua edestakaisin painamalla Edellinen- tai Seuraava -painikkeita. Kysely on mahdollista lähettää vastaamatta kaikkiin kysymyksiin, mutta osa kysymyksistä on merkitty pakollisiksi. Mahdolliset kysymyksiin annetut perustelut huomioidaan vastauksia analysoitaessa. Kyselyssä on runsaasti vastaustilaa lausujien vapaamuotoisille kommenteille. Vastauksia on mahdollista muokata ennen kyselylomakkeen lähettämistä. Kyselyn voi tarvittaessa keskeyttää painamalla Keskeytä-painiketta ja jatkaa vastaamista myöhemmin. Keskeytä-painikkeesta kysely vie automaattisesti sivulle, jossa on linkki jatkettavaan kyselyyn. Sivulla voi myös lähettää linkin sähköpostiisi. Viimeisen kysymyksen lopussa on Yhteenveto-painike, josta pääset tarkastelemaan laatimiasi vastauksia. Yhteenvetosivulta pääset muokkaamaan (Muokkaa vastauksia -painike) ja tulostamaan (Tulosta-painike) kyselyn. Tämän jälkeen kysely pitää vielä lähettää.

Vastauksien lähetys: Kun kyselyyn vastaaminen on valmis, paina kyselylomakkeen yhteenvetosivun lopussa olevaa Valmis-painiketta. Lähettämisen jälkeen kyselyvastausta ei ole enää mahdollista täydentää tai muokata.

Tämä on kyselyn tekstitiedostoversio, jota voi käyttää lausuntopyyntöä käsittelevän helpottamiseksi. Toimielimen käsittelyssä voidaan noudattaa esimerkiksi menettelyä, jossa lausuntoa työstetään tekstitiedostomuotoisena ja käsittelyn lopuksi tekstitiedostoon laaditut vastaukset syötetään kyselyyn.

Sähköisen kyselyn Internet-osoite: <https://www.webpolsurveys.com/S/392351745CE21196.par>

Lisätietoja lausuntopyyntöstä antavat:

Projektijohtaja, alivaltiosihteeri Tuomas Pöysti, p.0295163012, s-posti tuomas.poysti@stm.fi
Osastopäällikkö, ylijohdaja, Outi Antila, p. 02951 63164, s-posti outi.antila@stm.fi
Osastopäällikkö, ylijohdaja Kirsi Varhila, p. 02951 63338, s-posti kirsi.varhila@stm.fi
Hallitusneuvos Pirjo Kainulainen, p. 0295163092, s- posti pirjo.kainulainen@stm.fi

Kyselyn tekniseen toteutukseen liittyvät kysymykset:

Osastosihteeri Jenni Rantalainen, p. 02951 63003, s-posti jenni.rantalainen@stm.fi
Projektisihteeri Jaana Aho, p. 02951 63395, s-posti jaana.aho@stm.fi

TAUSTATIEDOT

Vastaajatahon virallinen nimi: Enontekiön kunta

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimitilimessä

Toimielimen nimi

Onko vastaaja*

kunta

sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue

maakunnan liitto

muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin

valtion viranomainen

järjestö

yksityinen palveluntuottaja

joku muu

Kysymykset

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen tavoitteena on kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä hillitä palveluista aiheutuvia kustannuksia 3 miljardilla eurolla vuoteen 2029 mennessä.

1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Enontekiön väestöpohja ei mahdollista valinnanvapautta tarjoavaa palvelutarjontaa. Luonnoksessa ei ole säännöksiä rajat ylittävästä valinnanvapaudesta joka rajaseudulla saattaisi tarjota valinnanvapautta etenkin saamenkielisissä palveluissa. Luonnokseen ei sisälly esitystä matkojen korvaamisesta. Matkojen korvaaminen pitkien matkojen Lapissa olisi olennaista jos ajatellaan että väestö voisi valita kauempana sijaitsevan palvelun tuottajan.

Monimutkainen sopimukseen perustuva palvelujen tuotantorakenne vaikeuttaa suunnitelmallista terveys- ja hyvinvointierojen kaventamista kuntien ja maakunnan yhteistyönä.

2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Kun asiakas joutuu valitsemaan perusterveydenhuollon tuottajan vuodeksi kerrallaan ja kun väestöpohja ei mahdollista useita perusterveydenhuollon järjestäjiä, valinnanvapaus tosiasiallisesti voi kaventua. Valinnanvapautta voitaisiin lisätä palvelusetelijärjestelmää kehittämällä.

3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Palvelutarjonta syrjäseudulla säilynee suppeana.

4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Palveluohjaus merkittävässä roolissa. Palveluohjaukseen jouduttaisiin tekemään lisäpanostuksia.

5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Hallinnollinen työ lisääntyy ja samoin tarpeet palveluohjaukseen jolloin niihin tarvitaan lisäpanostusta.

6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Palvelujen tuotantoon vaikutusmahdollisuudet perustuvat sopimusoikeuteen jolloin asukkailla ja asiakkailta ei ole mahdollisuutta vaikuttaa suoraan palvelun tuottajien toimintaan.

Demokratian toteutumisen varmistamiseksi tulisi maakuntahallinnossa olla edustus kaikista kunnista.

7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Kysymyksiä lakiluonnoksen yksityiskohdista

8. **Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa** säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvveluista.

8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiöitettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Vapaamuotoiset huomiot

8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämismvastuun kannon näkökulmasta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin

- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Saamen kielilain velvoitteiden noudattamisesta tulisi säätää tarkemmin.

Palvelujen osto maksusetelijärjestelmällä tulisi olla mahdollista myös toisesta pohjoismaasta, mitä koskevaa lainsäädäntöä tulisi kehittää.

8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

9. **Lakiluonnoksen 4 luvussa** säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Rajat ylittävästä valinnanvapaudesta ei ole luonnoksessa esitystä. Lainsäädännön kehittämistä tarvitaan, jotta palveluja voisi hakea naapurimaasta. Matkakorvauksista säättäminen merkittävä syrjäseutujen valinnanvapautta ajatellen.

10. **Lakiluonnoksen 5 luvussa** säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä.

10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Valinnanvapautta voitaisiin kehittää palvelusetelijärjestelmää kehittämällä.

Todellisuudessa harvaan asutuissa pienissä kunnissa todellista valinnanmahdollisuutta ei synny, koska kilpailua ei ole.

10b. Turvaako asiakasetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Asiakasetelijärjestelmä voi pirstaloida palvelujärjestelmää entisestään.

10c. Ovatko asiakasetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Suppean väestöpohjan ja harvan asutuksen alueella palvelutuottajia ei ilmeisesti tule olemaan useita.

11. **Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin** henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutumiseen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko). Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakaseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Voitaisiin kehittää edunvalvontajärjestelmää tuetun päätöksentekojärjestelmän sijasta.

13. **Lakiluonnoksen 7 luvussa** säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä.

13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Monimutkaiset hyväksymismenettelysäädökset voivat muodostua esteeksi pienille palvelutuottajille.

13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Sopimusmenettely vaatii osaamista ja kokemusta, joka voi olla suuri haaste.

14. **Lakiluonnoksen 8 luvussa** säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

15. **Lakiluonnoksen 9 luvussa** säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin**
- d. ei

- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot
matkojen vaikutus tulisi huomioida

15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
b. kyllä pääosin
c. ei pääosin
d. ei
e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Tulisi olla tarkat säädökset korvausten määräytymisestä mm. syrjäisyys ja saamenkieli huomioiden. Riittävä rahoitus pitäisi turvata, jotta maakunnalla olisi tosiasiallisesti mahdollisuus palvelujen tuottajille maksettaviin korvauksiin, jotka turvaisivat palvelut mm. poikkeuksellisen syrjäisillä ja erityisen harvaan asutuilla alueilla.

16. **Lakiluonnoksen 11 luvussa** säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
b. kyllä pääosin
c. ei pääosin
d. ei
e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

- a. kyllä
b. kyllä pääosin
c. ei pääosin
d. ei
e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Järjestämisen ja tuottamisen erottaminen ongelmallista ohjattavuuden ja palvelujen turvaamisen kannalta syrjäseutujen osalta.

18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

- a. kyllä
b. kyllä pääosin
c. ei pääosin
d. ei
e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Väestöpohja liian pieni syrjäseuduilla jotta markkinaehtoinen toiminta olisi mahdollista kohtuuhintaan.

18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Vapaamuotoiset huomiot

19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Järjestelmän pirstaleisuus saattaa lisääntyä ja epätarkoituksenmukaiset hoitopolut lisääntyä.

20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Kriittinen vaikuttavuusarviointi pääosin tuntuu oikeaan osuvalta.

22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Kuntien mahdollisuudet vaikuttaa elinvoimaa turvaaviin palveluihin alueellaan vaikeutuvat.

23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Enontekiön kunta pitää sote-uudistusta tarpeellisena ja kannattaa valinnanvapauden hallittua laajentamista sekä etenemistä asteittain.

Palveluiden jatkuvuudelle on muutoksessa taattava riittävä varmuus. Lisäksi valinnanvapauden toimeenpanolle on varattava riittävä siirtymäaika.

Maakunnan mahdollisuudet ja kyky kantaa vastuu valinnanvapauden järjestämisestä, toteuttaa palveluiden integraatio ja pitää kustannukset kurissa ovat rajallisia, kun perustason palvelut siirtyvät yrityksille ja markkinaperustaiseen ohjaukseen.

Enontekiön kunta näkee suurena vaarana, että eriarvoisuus lisääntyy palveluiden vapautuessa. Siksi rajaseutukuntien tarpeisiin on aidon valinnanvapauden toteutumiseksi kiinnitettävä erityistä huomiota.

Enontekiön kunta pitää tarpeellisena nähdä sote- ja maakuntauudistus sekä valinnanvapauslaki kokonaisuutena.

Enontekiön kunta pitää erittäin tärkeänä uudistuksen huolellista valmistelua siten, että huomioidaan erityisesti harvaan asutut alueet ja niiden erityispiirteet/haasteet, koska näillä alueilla kilpailu puuttuu ja siten valinnanvapaus ei voi toteutua.

24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Uudistuksessa tulee huomioida saamelaisten kotiseutualan palvelut sosiaali- ja terveydenhuollossa ja mahdollisuus valinnanvapauteen myös näissä palveluissa.